

Venkovský cestovní ruch **(v kontextu udržitelného rozvoje)**

Ing. Markéta Novotná, Ph.D.

Obsah přednášky

- Přínosy cestovního ruchu na venkově
- Pozitivní a negativní dopady cestovního ruchu
- Koncept udržitelného rozvoje
 - Definice a význam udržitelnosti
 - Specifika venkovských destinací
- Nástroje destinačního managementu v oblasti udržitelnosti
- Vybrané příklady a zajímavosti

Význam venkovského CR – opakování

- přispívá k obnově a rozvoji venkovského prostoru;
- podporuje kulturní a ekonomické změny;
- přispívá k omezení migrace obyvatel venkova do měst;
- zvyšuje pracovní příležitosti;
- zajišťuje doplňkové zdroje příjmů;
- přináší rozvojový kapitál;
- podporuje rozvoj malého a středního podnikání;
- využívá objektů pro účely cestovního ruchu.

Dopady cestovního ruchu na venkov

- sociální a kulturní dopady
 - vliv na úlohu původních obyvatel, jejich tradic a práv na zdroje
- ekonomické dopady
 - výkyvy příjmů či jejich úniky
 - klesající multiplikátor
 - nízká mzda
- environmentální dopady
 - zvýšený hluk
 - znečištění
 - eroze půdy

(Hall a Page, 2006)

Dopady cestovního ruchu

Případová studie

Jedním z novějších typů druhého bydlení jsou tzv. „holandské vesničky“ nebo nové apartmánové rekreační domy, jejichž nekontrolovatelná výstavba často působí negativně na okolní fyzické a přírodní prostředí, může zapříčinit poničení krajinného rázu dotčených lokalit a zřetelně narušit přirozenou urbanistickou koncepci obcí.

[Negativa apartmánových rekreačních bytů](#)

Ochrana krajiny – opakování

„Význam kulturní krajiny jako dědictví našich generací si zaslouží ochranu.“

•UNESCO

- *Vesnická historická (památková) rezervace v Holašovicích (1998)*
- *Tokajská vinařská oblast (Maďarsko)*
- *Zemědělská krajina jižního Ölandu (Švédsko)*

•Vesnická památková rezervace (v ČR 61 rezervací)

- např. obec Pavlov ležící na východním úpatí nejvyššího vrcholu Pálavy Děvína

•Vesnická památková zóna (v ČR 215 zón)

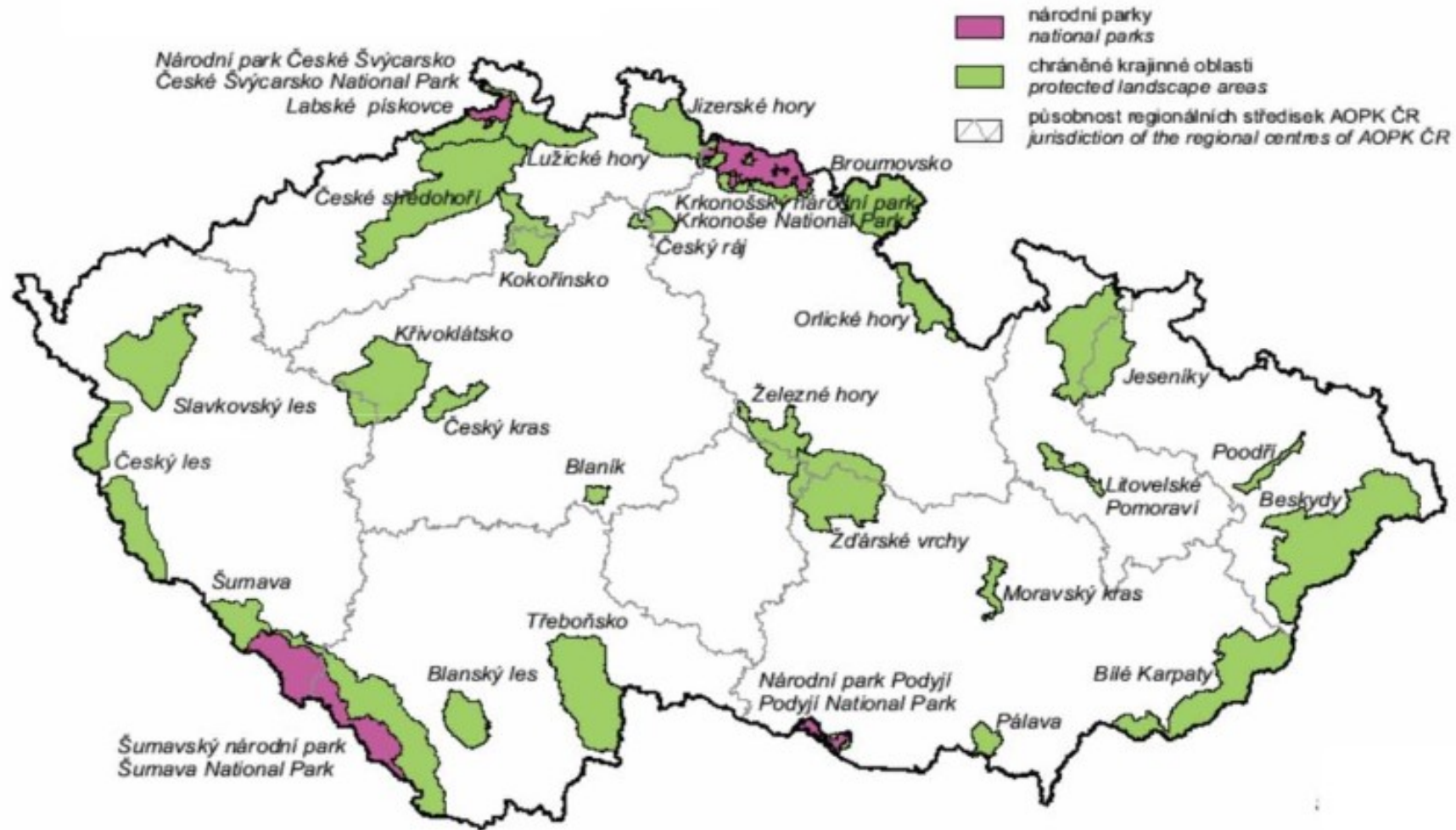
- např. obec Zlatá Koruna ležící na řece Vltavě severně od Českého Krumlova

• Krajinné památkové zóny (v ČR 25 zón)

- např. Bojiště bitvy u Slavkova nebo Vranovsko-Bítovsko

Velkoplošná zvláště chráněná území

(AOPK ČR, 2017)

Koncept udržitelnosti

Rozvoj, který nenarušuje životní prostředí => šetrná forma cestovního ruchu

- Venkovský prostor (krajina i místní komunity) je velmi citlivý na změny způsobené cestovním ruchem. Je proto nezbytné, aby se cestovní ruch rozvíjel v daném území takovým způsobem, který nenaruší krajinu, ani život místních komunit. Zásadním principem rozvoj tedy má být zachování genia loci daného místa.
- Tuto zásadu naplňuje koncept udržitelnosti, který představuje takový rozvoj, jenž usiluje o zachování (rekreačních) zdrojů, zachování místní identity a zachování biodiverzity pro budoucí generace.

Jaké jsou znaky udržitelného rozvoje cestovního ruchu?

Znaky udržitelného rozvoje CR

- soulad mezi hosty, hostitelskými komunitami, přírodním prostředím;
- dialog mezi jednotlivými aktéry cestovního ruchu;
- k místním komunitám se přistupuje eticky;
- šetrné využívání zdrojů;
- uchování biodiverzity;
- poskytování vzdělání;
- uznávají se estetické hodnoty krajiny;
- ekonomické náklady i výnosy by měly být rovnoměrně rozděleny mezi hostitelskou komunitu a velké společnosti podnikající v cestovním ruchu.

Jak lze dosáhnout udržitelného rozvoje cestovního ruchu?

Nástroje destinačního managementu

- nástroje pro zachování udržitelnosti zdrojů
 - řízení rekreačních zdrojů
 - **plánování využití disponibilních rekreačních zdrojů:**
 - Koncept únosné kapacity; Koncept limit přijatelných změn (LAC);
 - Model optimalizačního řízení cestovního ruchu (TOMM)
 - Spektrum rekreačních příležitostí (ROS)
 - řízení návštěvníků cestovního ruchu
 - **usměrňování toků návštěvníků a ovlivňování způsobu jejich chování:**
 - cenová politika; zonace; značení; vytváření koncentračních areálů (honeypotting);
 - dopravní omezení; výchovně-vzdělávací programy

Nástroje řízení udržitelnosti

Mowforth a Munt (2009, resp. 1998)	Ochrana území, Regulace průmyslu, Návštěvnícký management, Hodnocení environmentálních dopadů (EIA), Únosná kapacita, Konzultace a participační techniky, Kodexy, Indikátory udržitelnosti, Footprinting a analýzy carbon budget, Fair trade v cestovním ruchu
Shaw a Williams (2002)	Hodnocení environmentálních dopadů (EIA), Návštěvnícký management, Únosná kapacita, Limity přijatelných změn, Ochrana území

Zdroj: Mowforth a Munt (2009: 110-111) a Shaw a Williams (2002: 311)

Certifikace – příležitost pro udržitelný CR

- systém certifikace ekologicky šetrných služeb cestovního ruchu
- využití ekoznaček a systémů certifikace
 - stimulace poskytovatelů služeb cestovního ruchu,
 - větší důraz na environmentální, ekonomickou a sociální udržitelnost,
 - rozpoznávání a diferenciací turistických produktů a služeb

Příklad: [certifikace Svazu venkovské turistiky a agroturistiky](#)

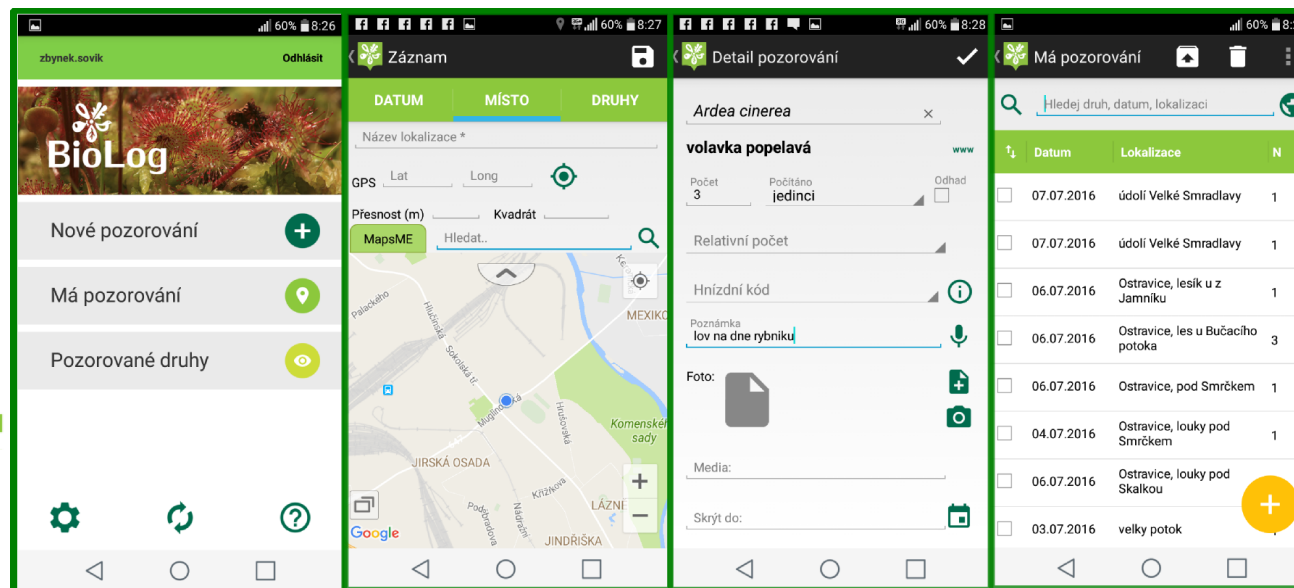
Geoparky

- území zahrnující konkrétní geologické dědictví a má strategii udržitelného územního rozvoje
- iniciativa místních obyvatel zaměřená na dobrovolnou ochranu, prezentaci, interpretaci hodnot, vzdělávání a šetrné využívání území cestovním ruchem
- [Geoparky v ČR](#)

Konkrétní příklady v ČR

Rekreační využívání krajiny může negativně působit na prvky krajinné struktury a ekosystém. V České republice proto vzniká řada projektů zajišťujících osvětu pro veřejnost ve snaze zvýšení udržitelnosti cestovního ruchu. Tyto projekty zaštiťuje Ministerstvo životního prostředí ČR, správy národních parků a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Pomáhat chránit přírodu nebo poznávat místní přírodu umožňují speciální aplikace (např. aplikace Skály ČR, BioLog, Poodří).

Doporučené droje

- BOBKOVÁ, M., NUNVÁŘOVÁ, S. (2017). Význam turistických místních poplatků ve venkovských horských střediscích cestovního ruchu. In *Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií. Region v rozvoji společnosti 2017*, 67-77.
- FIALOVÁ, D. (1999): Druhé bydlení – nedílná součást našeho venkova. *Geografické rozhledy*, 9(4), 92–93.
- HALL, C. M., PAGE, S. J. (2014). *The geography of tourism and recreation: Environment, place and space*. Routledge.
- RITCHIE, J. B., CROUCH, G. I. (2006). *Destination competitiveness*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Ltd.
- SLEPIČKA, A. (1989). *Přeměny venkova*. Praha: Svoboda.
- SVOBODOVÁ, H., VĚŽNÍK, A. (2014). *Úvod do geografie venkova*. Brno: Masarykova univerzita.
- VYSTOUPIL, J., HOLEŠINSKÁ, A., KUNC, J., ŠAUER, M. (2007). *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR*. Brno: Masarykova univerzita.
- ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. (2002). *Cestovní ruch–výkladový slovník*. MMR ČR, Praha.